DREPTUL ASUPRA INVENȚIEI CREATE ÎN CADRUL RAPORTURILOR DE MUNCĂ

Teofilia BELEUȚA,

studentă, anul IV, Facultatea de Drept

CZU: 347.77:349.22 teo.beleuta1@gmail.com

Proprietatea intelectuală reprezintă produsul finit al gândirii umane, şi drepturile ce le deține autorul asupra lor. Anume această diversitate, reprezintă epicentrul acestei proprietăți, deoarece cuprinde tot de ce ar putea fi în stare să genereze gândirea umană și să transpună în toate sferele de activitate, precum știința, literatura, industria etc. În opinia autorului Moisei A., proprietatea intelectuală este cea care naşte produsul, este însăşi produsul, este cea care însoţeşte produsul, care oferă siguranţă şi încredere în relaţiile cu produsul, ea există şi a existat tot timpul, chiar dacă noi nu vrem sau nu avem capacitatea de a o vedea sau de a o folosi, de a o scoate în evidenţă şi a beneficia din plin de oportunităţile oferite de această categorie de proprietate [1, p. 28].

Legislaţia care reglementează domeniul proprietăţii intelectuale urmăreşte două scopuri bine definite. Primul constă în stabilirea drepturilor morale şi economice ale creatorilor asupra creaţiilor lor, precum şi a drepturilor publicului de a avea acces la aceste creaţii. Al doilea scop vizează promovarea creativităţii, propagarea şi încurajarea unei valorificări echitabile a rezultatelor acestei activităţi [2].

Regula generală în domeniul proprietății intelectuală, ne dictează următoarele, cel care a creat o invenție, o operă, un procedeu ș.a, are dreptul exclusiv de exploatare a acestora. Dar care e specificul juridic a unui raport de muncă în contextul creării unei invenții? În literatura de specialitate se face o distincție dintre o invenție, și o invenție creată la locul de muncă. Prima reprezintă o rezolvare sau realizare tehnică dintr-un domeniu al cunoașterii, care prezintă noutate și progres față de stadiul cunoscut până atunci, iar a doua se referă exclusiv la o invenție creată în cadrul raporturilor de muncă, astfel aceasta fiind o invenţie care a fost făcută pe durata ocupării forței de muncă și care a fost dezvoltată, fie ca parte a activităților salariatului din unitate sau care se bazează într-o măsură semnificativă, pe experiența unității [3, pag. 39].

Astfel se creează următoarea situație, un salariat care este angajat în baza unui contract de muncă, și care în virtutea funcțiilor sale de serviciu, sau în perimetrul unei cercetări științifice încredințate de angajator, realizează o invenție, cu propria sa putere intelectuală, invenția va aparține unității din care face parte, și doar dacă în contract se va stabili o remunerație suplimentară pentru o asemenea situație, salariatul o va primi, ca rezultat al contribuției sale intelectuale.

Suntem în prezența unui raport juridic, în care salariatul este partea slabă, deoarece chiar dacă o invenție creată de el, întrunește elementele menționate mai sus, aceasta oricum mai este supusă unor excepții. Așadar, legea care reglementează protecția invențiilor, instituie patru situații care limitează dreptul exclusiv de exploatare a imvenției de către inventator. Deci, dacă o invenție este creată de salariat, în următoarele circumstanțe:

1. în exercitarea funcţiilor sale;

2. în domeniul activităţii unităţii;

3. prin cunoaşterea şi/sau utilizarea tehnicii, a mijloacelor specifice ale unităţii sau datelor existente în unitate;

4. cu asistenţa materială a unităţii. [4], acestea din urmă îi vor genera dreptul unităţii de a-şi atribui invenţia sau dreptul de a beneficia în totalitate de drepturile care vor fi oferite de brevet în cazul în care invenţia va fi protejată. Cât de echitabil este acest mecanism?

Susţin faptul că, drepturile salariatului asupra propriei invenţii sunt limitate excesiv, or chiar art. 15, alin (1) din legea nr. 50/2008, privind protecţia invenţiilor, stabileşte că: dacă inventatorul este salariat, în lipsa unei clauze contractuale mai avantajoase pentru el, dreptul la brevet se va reglementa conform prevederilor alin. (2)–(4), adică vor aparţine unităţii [5]. Oare poate un salariat să cunoască la încheierea contractului, că în viitor acesta va crea o invenţie şi această prevedere să o insereze în contract? Cert este că nu, prin această reglementare, limităm într-un mod prea riguros, dreptul salariatului de a beneficia de dreptul său exclusiv asupra invenţiei. În această ordine de idei într-un raport de muncă, avem roluri duble, pe de o parte iniţial identificăm salariatul şi angajatorul (unitatea), iar abia după naşterea unei invenţii, identificăm autorul obiectului de proprietate intelectuală şi beneficiarul [6]. O altă particulariate a acestui raport, este remuneraţia cuvenită salariatului, datorită contribuţiei sale intelectuale la crearea invenţiei. Legea în acest context nu stabileşte expres, care sunt criteriile specifice de fixare a remuneraţiei. Angajatorului i se mai atribuie un drept, prin care unilateral ar putea fixa remuneraţia. Legea în acest context este laconică, întrucât nu există criterii stabilite şi clare de a cuantifica remuneraţia.Totuşi, în toate situaţiile menţionate mai sus, inventatorul şi unitatea se vor informa reciproc despre creare şi asupra stadiului realizării invenţiei şi se vor abţine să divulge informaţia, care ar putea prejudicia exercitarea drepturilor de către fiecare parte [7, p. 236].

În contextul celor expuse, este ferm că activitatea salariatului într-o unitate este esenţială, iar invenţiile create la locul de muncă, sunt o confirmare că experienţa acumulată pe parcursul activităţii sale, contribuie la crearea unei invenţii, şi doar datorită puterii gândirii umane, aceasta se poate materializa sub forma unei invenţii. Este important să încurajăm salariaţii să dea frâu liber imaginaţiei, iar angajatorul să manifeste o atitudine mai atentă în legătură cu obligaţiile părţilor, atât până la încheierea contractului, cât şi după.

Referinţe:

1. Moisei A., Ce este proprietatea intelectuală? În revista Intelectus, 2020, În: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/28-32_24.pdf ;
2. ABC-ul proprietăţii intelectuale, Chişinău, 2016; În: https://agepi.gov.md/sites/default/files/brosuri/ABC-ul_PI-2016.pdf
3. Bodiul T şi Prohin M, Conţinutul drepturilor subiective privind inveţia de serviciu, În revista Intelectus, 2007, În: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Continutul%20drepturilor_0.pdf
4. Plotnic O, Crudu R, Mogol N, Cimil D, Dreptul proprietăţii intelectuale, Chişinău, 2021;

5. Legea nr. 50 din 07.03.2008 privind protecția invențiilor, În: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136989&lang=ro#
6. În:https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/36/proprietatea-intelectuala-industriala-si-comerciala
7. Boișteanu E, Romandaș N, Dreptul Muncii, Chișinău, 2015, pag. 236;

Recomandat
***Victoria HÎNCU**, magistru în drept, lector univ.*